gult cyan magenta svart

William Burroughs, Allen Ginsberg, Alan Ansen, Gregory Corso, Ian Summerville, sitandi: Peter Orlovsky, Paul Bowles í Garden of Villa Mouneria, har Burroughs bú›i í Tangiers, 1957. Á innsettu myndini síggja vit Jack Kerouac

Eydnuleysir einglar í San Fransisco

BEATNIK Golden Gate Park gjørdist hippiemi›depilin fyri tónleik og sjónleik av ymsum slag. Gøtan, i› tey flestu vildu ver›a á, og búgva í, var Height-Ashbury. Sjálvur bú›i eg eisini á hesari søguligu gøtu. Á hotel ”The Red Victorian”, sum liggur beint yvir av húsunum har ”Grateful Dead” húsa›ust og gjørdu sín tónleik

Oddfrí›ur M. Rasmussen

Eitt flogfar er dotti› ni›ur í Chicago. Einglarnir ganga aftur og fram millum setrini, so ta› er ómøguligt at síggja, hvussu illa vraki› er fari›. Fiskar eta í havinum. Eg havi eti› laks. Sk‡ggini undrast um, hvat vit gera her, men vi›urkenna okkum. Eg havi kenning og kaffi á skjúrtuni. Onkur átti at asfaltera› himmalrúmi›, vegirnir eru so óslættir. Mánin, sk‡kloddar, fjøll (helst høg), vøtn (kanska djúp). Her eg siti, er universi› blátt. Vinstri vongur peikar móti eini rey›ari brúgv. Hetta er sjálvmor›, og eg spenni meg fastan í vraki› av mær sjálvum.

Flogvøllurin togar í okkum, sum vóru vit ein máni vilstur á eini einsrætta›ari gøtu úr glasi. Einafer› fóru vit uppfrá.

Eg kundi dripi› onkran aftur fyri eina sigarett! ”Thank you”, seg›i ein illavor›in tollari og meinti ta› ikki, tí at allur vi›førningurin stendur harraleysur í London og leingist eftir kroppum. Mann skal ikki hyggja ni›ur, tí øll onnur hyggja upp — hyggja eftir, sum var mann ein glasmenniskja í einum listaskála. Her eru ongir einglar, ongar standmyndir, bert sjúkliga vakin menniskju, i› ”hjálpa” ø›rum, fyri peningaliga at hjálpa sær sjálvum burtur úr lortinum tey eru skitin í. Her eru ongir einglar. No Smoking: Pallurin eitt lunga.

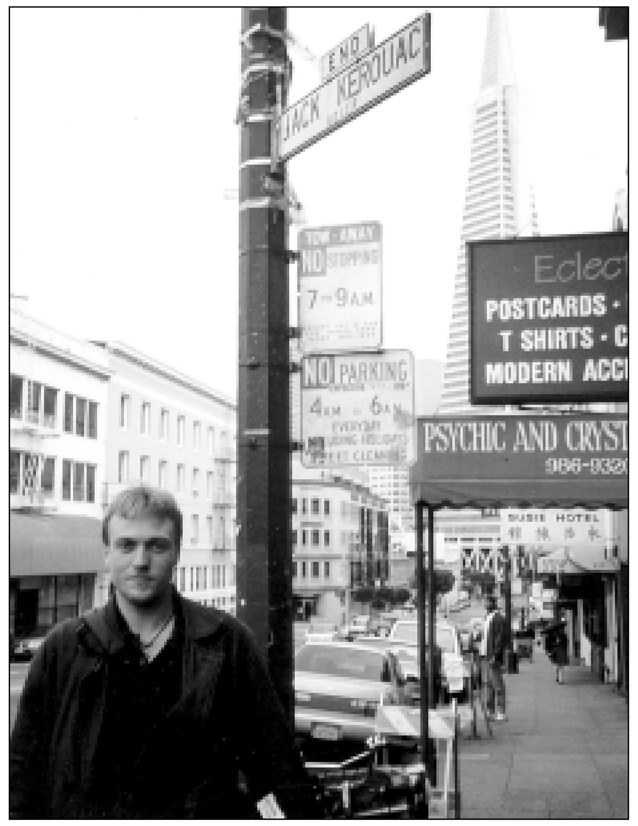

Gøtan millum ‘Vesuved og City Light Bookstore er kalla› upp eftir Jack Kerouac

H‡ruvognsførarin var av eysturíkari ætt. Sjálvt um hann hev›i liva› í b‡num í seytjan ár, var áher›slan t‡›ulig.

”Her búgva sjeyhundratúsund fólk á sjálvari hálvoynni, sum eitur San Fransisco og umlei› fjørutitúsund eru heimleys. Fjøruti prosent av teimum sjeyhundratúsund eru asiatar. Gó› byrjan! Gó› byrjan! Um Bay Bridge koyra umlei› tríhundra›túsund bilar hvønn morgun. Um Golden Gate ikki so nógvir, sjálvt um hon er tann best umtókta av teimum bá›um. Hon var› li›ugt bygd í 1937.

Í einari avís stendur, at tey heimleysu hava fingi› kortsletur, tí so nógv eru, sum ikki hava rei›an pening upp á sær. Fyri at hesi ólukkud‡rini, sum ikki eru innan fyri ta› vanligu kappingarskipanina í USA, skulu fáa pengar so at tey yvirliva, er teimum álagt at bera kvittanina í b‡rá›shúsi›, fyri sí›an at fáa peningin útgoldnan. Men tey sleppa ikki so. Nú skulu tey gjalda skatt av biddarapeninginum. Samstundis sum øll hesi heimleysu liggja og mótmæla tigandi beint uttan fyri trappuna á b‡rá›shúsinum. Løgreglan kann onki gera, tí San Fransisco er tann b‡urin í USA, har flest heimleys eru, og eisini er ein ávís samkensla vi› hesum ólukkud‡rum.

Okkurt um ein hálvan kilometur ni›an frá City Hall (b‡rá›shúsinum) er ein umlei› tríhundra› metrar long trídupul kø av eykvæmissjúklingum, sum bí›a eftir mati og heilivági.

Umlei› ein tíggju minuttir drúgvan gongutúr oman eftir Market Street, ja, so stendur tú beint í tí, sum ver›ur kalla› fyri The Finansial District. Mappud‡r. Gucci. Armani. Innkeypsháhús. Og onkur fyrrverandi rúsevnismisn‡tari prædikar um tann fanan, sum hann kallar ”Narko”. Kontrastirnar eru stórar. Nærum hvørt horn, eg sneiddi um, var ø›rvísi enn ta› frammanundan. Nekaragøtur. Spanskar gøtur. Koreanskar gøtur. Kinverskar gøtur. Ja, allar heimsmentannir liva li› um li›.

Nú eri eg komin til San Fransisco. Hvørki meir ella minni. B‡urin, sum hevur fostra› nakrar av teimum mest provikerandi rithøvundunum í tí amerikanska samfelagnum, nakrantí›; Allen Ginsberg, William S. Burroughs, Jack Kerouac og Lawrence Ferlinghetti. Fostra›, er kanska ov nógv sagt. Hesir hava sína fortí› í New York, men fluttu til San Fransisco í 50’unum.

Allen Ginsberg, sonur Louis og Naomi Ginsberg var› føddur 3. juni 1926 í Newark, New Jersey og doy›i í 1997. Mamma Ginsberg var› sinnisveik, longu tá i› Allen var barn. Hetta tók hart uppá unga Ginsberg og sæst aftur í skaldskapi hansara. Yrkingin ”Kaddish” er um mammuna. Kaddish er ein jødisk bøn.

Pápin var yrkjari. Frá honum fekk Allen áhuga fyri yrkingum og serliga moderna›um amerikanskum l‡rikki so sum Wallace Stevens og Walt Whitman.

Í 1944 møtti Allen Ginsberg Williiam S. Burroughs og Jack Kerouac í New York. Burroughs var sonur mannin, sum uppfann roknimaskinuna í sínari tí›. So hann hev›i eina peningaliga sterka bakgrund. Teir só›u upp til Bill, sum teir kalla›u hann, tí hann kundi sita langt út á næturnar og sitera Shakespeare. Eisini var hann tann elsti av teimum øllum, so hann gjørdist líkasum ein andaligur fa›ir hjá hinum.

Jack Kerouac (1922-69) var av fransk-amerikanskari ætt. Beiggi hansara doy›i sum barn. Hetta tyngdi unga Kerouac og plága›i hann restina av lívinum.

Lawrence Ferlignhetti (f.1919) er eisini føddur í New York. Pápi hansara doy›i stutt eftir at hann var› føddur. Mamman enda›i á einari deild fyri sinnissjúklingar. Ferlignhetti vaks upp hjá einari ommusystir. Hon var arbei›sgenta hjá einum vælhavandi hjúnum, og har bú›i ungi Ferlinghetti eisini. Ommusysturin r‡mdi, og hjúnini ættleiddu hann. So sjálvt um hesir høvu›srithøvundarnir innan Beatgeneratiónina hava nærum somu forsøgu, so eru teir ymiskir. Men eitt høvdu teir allir felags, og ta› var fer›ahugin. Hugin og forvitni til at kanna a›rar tjó›ir, a›rar mentannir. Burroughs mátti fl‡ggja frá Mexico til Tanger (har hann bú›i í 15 ár), tí hann hev›i skoti› konu sína í høvdi›. Eftir at hava svølgt ríkiligt av Tequila, vildi hann spæla Willhelm Tell, men var ikki so beinrakin sum hann helt. Hendingin speglast aftur í meginpartinum av skaldskapi og málningalist hansara. Hendingin og rúsevnismisn‡tsla er eisini gjøgnumgangandi tema›i í Filminum ”Naked Lunch”, sum David Cronenberg gjørdi í 1992.

Mi›skei›is í 40’unum, erklera›i Ginsberg seg sum homoseksuellan. Eftir at hava snakka› vi› Burroughs, sum eisini var homoseksuellur, kendi tann 19

gult cyan magenta svart

»The Red Victorian« – hotelli› á Height’Ashbury

ára gamli Ginsberg seg sum eitt menniskja.

Í Six Gallery í San Fransisco las Allen Ginsberg sína kendu yrking ”Howl” upp. Millum áhoyrarnar vóru Kerouac og a›rir vinir. ”Eg havi sæ› teir bestu heilarnar í mínum ættarli›i oy›ilagdar av ørskapi — svøltandi, hysteriskt naknir. Dragsa› seg sjálvar gjøgnum nekaragøtur á morgni, á vei›u eftir pínufullum skotum”. Solei›is ljó›a tær fyrstu reglurnar av ”Howl”. Ginsberg var› handtikin og settur í fongsil. Ferlinghetti, sum hev›i útgivi› yrkingina, var› eisini fongsla›ur, og bara tí yrkingin kritisera›i samfelagi›.

Í 1956 kom bókin ”Naked Lunch” av William S. Burroughs. Í 1965 var› Burroughs stevndur fyri rættin í Massechusets, men var› fríkendur í 1966. Grundgevingin var, at ”Naked Lunch” hálova›i narko, løgnum seksuellum fantasium, og at hon var skendsk. ”Eg vakna›i upp úr Sjúkuni sum 45 ára gamal, róligur og birgur og vi› nøkurlunda gó›ari heilsu, sæ› burtur frá veikari livur og útsjónd av lántum kjøti, i› líkist øllum hinum, sum yvirliva Sjúkuna…

Tey flestu, i› yvirliva, minnast ikki gjølliga deliriummi›. Eg, ey›s‡niliga, skriva›i gjølliga ni›ur um Sjúkuna og deliriummi›. Eg havi onki serstakt minni um, at eg havi skriva› nøkur notat, sum nú eru útgivin í bók vi› tittlinum ”Naked Lunch”. Sjúkan, Burroughs snakkar um, er narkomani. Bókin er eitt studium í narkomani, men ikki bara ta›. Eisini er hon eitt bókmentaligt meistaraverk, har Burroughs fekk útfolda› sín serliga teknik, sum hann kalla›i ”Cut up” og ”Fold in”, har hann líkasum sker bókina sundur og setir hana saman aftur í tilvildarligari tekstgongd. Ta› sum Burroughs vildi vi› bókini var at sameina vísindina um narkomani og bókmentir.

Ta› var nemliga hetta sum ey›kendi Beatgeneratiónina, at teir sameindu ta› har›a lívi› sum teir førdu og bókmentir. Og jazzurin hev›i nærum alstóran t‡dning fyri hesar menninrnar. Charlie Parker, Thelonius Monk og Miles Davis fyri bert at nevna nakrar, vóru drívkraftin í bókum teirra - í or›um teirra. Keruac skriva›i sum soloirnar hjá Parker ljó›a›u. Ginsberg skriva›i yrkingina ”Kaddish” eina náttina, me›an hann lurta›i eftir Ray Charles. Ferlinghetti var bergtikin av Miles Davis og Monk. Serliga New York tí›in hev›i stóran jazzdám.

So vi› og vi› gjørdist San Fransisco ein karmur um Beatgeneratiónina og ta› idiologi, sum teir stó›u fyri, bæ›i andaliga og kropsliga.

Eftir at eitt turbolent lív, doy›i Jack Kerouac í 1969. Hann gjørdist ta tí›ina hann livdi talsma›ur fyri Beatnikkararnar. Vi› sínum streymandi máta at snakka uppá og vi› sínum markandtu meiningum og kvinnutekki, fekk hann nærum sama status sum James Dean, bara innan bókmentaheimin. Hetta toldi hann ikki og fór at drekka meir og meir. Hann plagdi at sita á ”Vesuveo” dag og nátt og drekka saman vi› beatvinum ella einsamallur.

Í dag hevur ”Vesuveo” fer›afólkatekki. Fólk koma úr øllum heiminum, at sita á hesari søguligu barr. Allur glansurin er farin av sta›num, og virkar hon í dag meir sum museum enn sum ein barr. Men eftir at hava veri› hinumegin Jac Kerouac End, inni í ”City Lights Bookstore”, sum er bókahandilin hjá Ferlinghetti (sum eisini í stóran mun er eitt museum) er gott at fáa ein ”Bloody Mary” á ”Vesuveo”.

Á hesum bá›um stø›unum møttust allir Beatnikkararnir og kjaka›ust um teirra hugsjónir, um Buddhismu, samfelagsvi›urskiftini, og í 70’unum um hippiementanina. Allen Ginsberg var jú ma›urin sum fann fram slogani› ”Flower Power”, og er hetta slogan kanska meir kent enn slogan so sum ”Black Powrer” og ”White Power”. Flower Power-tí›in var helst tann tí›in, sum royndi at sameina svørt og hvít, tí henda tí›in var eisini merkt av vietnamkrígnum.

USA var í tvíningum. Ein pasifistiskur partur, i› stu›la›u anarkistiskum rørslum og ein militantur partur, i› stu›la›i Nixon og tankanum um, at ta› var rætt sum fór fram í vietnamkrígnum.

Ginsberg enda›i sum ein kosmisk guru fyri hippiegeneratiónina. Ein ma›ur, sum ekperimentera›i vi› rúsandi evnum á sama hátt, sum Burroughs hev›i gjørt ta› í 50’unum og 60’unum.

Golden Gate Park gjørdist hippiemi›depilin fyri tónleik og sjónleik av ymsum slag. Gøtan, i› tey flestu vildu ver›a á, og búgva í, var Height-Ashbury. Sjálvur bú›i eg eisini á hesari søguligu gøtu. Á hotel ”The Red Victorian”, sum liggur beint yvir av húsunum har ”Grateful Dead” húsa›ust og gjørdu sín tónleik.

Atmosferan var ótrúlig, men tíverri ikki í hippietraditión. Ta› var nemliga ikki loyvt at roykja á hotellinum. Og í førhøllini seldu tey T-skjúrtur og onnur pløgg vi› hippielogoum á. Eg mátti at enda vi›urkenna, at San Fransisco var ein b‡ur, i› livdi av síni fortí› og ikki vi› síni fortí›, og tó ... tey homoseksuellu hava lívi› laga›.

Eftir hippietí›ina stakk seg fram ein homoseksuellur røringur, sum ikki er sæddur á›ur. Ba›stovur og sekshølir stungu seg upp nærum á hvørjum gøtuhorni, og er b‡urin enn tann dag í dag ein av teimum b‡unum, har flest homoseksuell eru.

Sjálvur var› eg antasta›ur av einum konufólki, sum stó› uppi og pissa›i. Tá rann Oddfrí›ur skjótt. Gøtur finnast, har nærum bert homoseksuell búgva. Hetta er eisini vi› at hvørva. Seinast eg frætti, so vóru teir sokalla›u ”Dot-commers” farnir at keypa íbú›ir á teimum mest eftirl‡stu stø›unum. Ein tveykamars íbú› í dag kostar umlei› 500.000$. Helst eru nógv av hesum ”Dot-commers” børn av hippiearum.

Og.

Me›an flogførini draga sínar sló›ir eftir himmalinum, draga enn Beatnikkararnir sínar sló›ir á tí bókmentaliga himmalinum.

Ta› er ringt at siga stutt um eitt so víttfevnandi evni. Men ein smakkur av Beatgeneratiónini, vóni eg er eftir í munninum á lesaranum, og at hesin smakkur er betri enn tann, i› situr eftir ein flogfarsdøgver›a. Um ikki anna›, so vóni eg, at forvitni› er vakna› úr dvala. Eg veit at mítt er.

Afturkomin úr San Fransisco hev›i eg keypt eina T-skjúrtu, har ta› stendur ”Jesus loves you, but everybody else thinks you are an asshole”, ein klóripinn úr China Town og 30 bíligar amerikanskar bøkur.

City Light Bookstore San Fransisco